



**R.D. Iacobi Marchantii Vitis Florigera**

**Marchantius, Jacobus**

**Coloniae Agrippinae, 1661**

4. In Festo Conceptionis B. M. V. tripartita. Fundatur exultatione universæ  
terræ civitas Regis magni. Ps. 47.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56381](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56381)

to, dum extrema verba pronunciarer: *In manus tuas commendo spiritum meum*, in caelestem patriam migravit. Hic postquam cum S. Bernardo dicere *Vbi est mors victoriosa tua? ubi est mors stimulus tuus? lam non est stimulus, sed iubilus; iam cantando moritur homo, & moriendo cantat.* Quare moriendo cantat? Quia iam *adspirat dies, & inclinatur umbra*. Ipsi enim fiducialiter dicunt Domino: *Tu refugium nostrum, tu protectio, tu certus salus & vita.* Nihil enim aliud querunt quam Jesum, in inclinatione umbrae huius miseræ vite; illique cum Propheta valent dicere: *Si ambulavero in medio umbrae mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.* Non ergo timeant umbram, iam eis adspirante die, dum per umbram transeant; ideoque quodammodo morti insulatae cenentur, & in luce appropinquante exultare.

**Post mortem.** Post mortem porro S. Nicolaus admirabilis fuit per innumera miracula. Sed & hoc continuum fuit miraculum, quod unguenti odoriferi copia ex ejus sepulchro annis plurimis exundare visa sit, per quâ ægris concurrentibus sanitas reddebatur. Ideo de eo cantatur:

**Missale.** *Ex istius tumba manat unctiois copia, Quae infirmos omnes sanat per ejus suffragia.* Symbolum quoque erat hæc copia olei abundantis & admirabilis unctiois, qua ejus anima caelitus erat perfusa, dum in hæc vita ageret. Unctio enim docebat eum de omnibus, quia præ confortibus suis unxerat eum Dominus oleo gratiæ & sapientiæ spiritualis.

**Conclusio.** Sanctissime Pontifex Nicolae, doce nos seculum contemnerere, nec post aurum, nec post carnem, nec post Satanam abire; sed odisse carnalem & maculatam tunicam, & quiddam animam dedecore valet Trahe nos post te, ut à te nobis relicta pietatis puritatisque sequamur vestigia & exempla. Trahe & libera nos à fructibus procellis in naufragium perducentibus, & sic, ut ad portum securi appellere possimus, ubi triumphantium nautarum celestium tecum decantare valeamus, & in secula seculorum Dominum collaudare.

**Lect. 4.** IN FESTO CONCEPT. B. M. V.  
**tripartita.** *Fundatur exultatione universa terra Civitas Regis Magni, Psal. 47.*

**Pars I.** Civitas Jerusalem in sacris Literis, *Civitas Dei, & Civitas Regis Magni*, solet nominari, quia ab ipso Deo electa fuit tamquam Regalis & Sacerdotalis Civitas, in qua habitationem voluit figere, & Templum suum habere, variisque illam privilegijs adornavit. Unde Judæi confidentes & gloriantes in hoc Templo & habitatione Dei, volebant dicere: *Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini*, Quasi dicerent: Non sicut nos

Deus vastari ab hostibus, quia Templum & habitatio ejus specialis apud nos est. Quibus respondet Dominus: *Si bene direxeritis vias vestras & iustitia vestra, habitabo vobiscum in loco isto.* Quali dicat: Nolo vos omnium confidere in hoc, quod Civitas vestra Civitas Dei sit, & Templum ejus habitatio Dei, & ceremonijs externis ibi colatur Deus; sed simul videte ut Deo dignos vos exhibeatis pietatè & scelerum expiatione, & tunc Civitatem meam agnoscam, & Templum meum protegam, vosque ipsos. Ultra Civitatem *Jerusalem*, quæ Regia & Sacerdotalis erat, tria significari solent in sensu mystico per Civitatem Dei, sive Civitatem Regis Magni.

**Primo** significari solet Ecclesia Dei, quæ ex varijs nationibus, linguis, populis, in unum collecta, velut civitatem constituit, in qua unio & conformitas est morum & animorum, consensus ejusdem fidei & spei, colligatio charitatis & amoris. Sicutio eorum qui ad fidem convertebantur, erat eorum unum & anima una, diversarum licet forent nationum & conditionum. Dei ergo Civitas est Ecclesia, & Civitas Regis Magni, quia ibi Deus regnat per gratiam & dona spiritualia & ibi specialiter dominatur tamquam super populo à se electo. Hæc est illa *Jerusalem, quæ edificatur ut Civitas, cujus participatio indispulsum.* Quia sicut qui ejusdem sunt civitatis, habent communicationem in istdem privilegijs, silvis, piscibus, fluminibus, fero, platcis, propter colligationem quandam in eadem societate politica: Ita Ecclesia, Civitas Dei, omnes suos cives fecit participes spiritualium bonorum, quæ Christus Rex Magnus in ea posuit. Communicant enim in sanguine redemptionis, in donis gratiæ, in Sacramentis fidei, in verbo Dei, in promissis Evangelij, in piscibus doctrinæ, in fluminibus vitæ in fontibus Salvatoris. Omnia hæc bona eis sunt communia, tamquam Civitatis Dei privilegia.

**Secundo**, per Civitatem Dei & Regis Magni, designari solet Ecclesia triumphans in caelis, ex Angelis sanctis & animabus beatis ordinatissima. Est enim coadunata ex varijs ordinibus & choris tam hominum quam angelorum. Habet Senatores suos Apostolos, Habet & Milites ac Duces Martyres trophæa referentes. Habet Confessores, habet & Conjuges & Virgines. Nosque qui jam adhuc peregrinamur in terris sumus illius concitipi cives. *Non enim habemus hic civitatem permanentem, sed futuram inquirimus.* Ad illam Civitatem aspiramus, ubi nulla dissensio, nulla turbatio, nullus hostis. Unde etiam *Jerusalem* specialiter nominatur, quia ibi plena est *Visio pacis.*

**Tertio**, Beatissima Virgo *Civitas Dei* dicitur, & *Civitas Regis Magni*, quia Deus volens ordinem negotij salutis nostræ, & inter nos convergere, in illa æterni novem mentibus habitavit, & per eam

1. Civitas Regis Magni est Ecclesia militans.

2. Ecclesia triumphans.

3. B. M. V. Regu. Ma. gni Civ. s.

4. Quas ob dona.

in os circumductus, nullo documento illato civitati Jerusalem. At mystice quam pulchre id verificatur in Virgine Deipara, quam nec gladio peccati actualis de propinquo, nec sagitta peccati originalis de longinquo attingere potuit, aut laedere ei hostis Diabolus: Ipsa tamquam Civitas Dei erat electa & dilecta, ideo fuit ordinatissima, & ordinem à Deo in ea constitutum nulla unquam vis aut fraus hostilis potuit perturbare. Ordo erat rectissimus inter omnes potentias animæ eius, inter omnes sensus corporis eius, inter omnes affectus & appetitus, inter partem inferiorem & superiorem; nulla ibi unquam perturbatio, pax omnis & concordia perfectissima: *In pace factus est locus ejus, ibi confregit potentius, arcum, scutum, gladium & bellum.*

*Psalm. 73.*

*Rom. 7.*

*B.M.V. nullo illicito mortis sensit.*

*Psalm. 50.*

*1. Ioan. 1.*

*Psalm. 50.*

*Isaia. 38.*

*Heb. 1.*

*Psalm. 86.*

*Psalm. 86.*

*Luc. 2.*

*Psalm. 47.*

*Coloss. 1.*

*4. Reg. 19.*

*Prima ratio est, quia eam sibi specialiter edificavit, specialiterque suam fecit. Potentates hujus facti, dum aliquam specialiter Urbem vel Arcem edificant, nomen suum illi tribuunt. Arma & insignia sua, effigiemque imprimunt in ea. Sic ab Alexandro Alexandria nomen sumpsit, à Romulo Roma, ab Antiocho Antiochia, à Constantino Constantinopolis, à Philippo Philippolis, à Carolo Caropolis. Non absimiliter Deus, postquam Virginem sibi edificavit tamquam Civitatem Regis Magni, seipsum in ea insculpsit, suamque cum insignis effigiem ei impressit, in ea se se incarnans, naturamque humanam ex ea assumens, ut qui secundum divinam naturam erat splendor & imago Patris, figuramque substantiam ejus, secundum naturam humanam fieret splendor & imago Mariæ in similitudinem hominum factus. O ergo admiranda Civitas Regis Magni, ejus effigie decorata, quando eam fundavit in se Altissimus, eamque sua vicissim effigie cōdecorans, quando Homo natus est in ea!*

*Secunda ratio, cur Civitas Dei specialiter intulitur, est, quia singulariter ab eo fuit electa, ut in ipsa tractaretur inchoata illa pax inter hominem & Deum, inter hominem & Angelum, inter hominem & cœlum. Erat enim illud clausum homini tantquam hosti: in cuius rei figura Angelus velut hominis adversarius gladium flammæum tenebat arceret. Verè gloriosa dicta sunt de te, Civitas Dei! Non enim solum edificavit te, vel Arma & insignia sua in te posuit Filius Dei, sed etiam facit in te magnam, qui potens est, dum unionem illam effecit, qua humanitas divinitati juncta fuit, per quam & pax facta est in cœlo & in terra, & Rex pacificus magnificatus est super omnes Reges univere terre. Rex (inquam) ille, cuius vultum desiderat univere terra. Verè hic possumus dicere, ratione hujus pacis adeo necessitate, adeo desiderate: Magnus Dominus & laudabilis nimis in civitate Dei nostri dum parvus factus est & amabilis nimis, illum assumens sanguinem, per quem pacificaret; que in terra sunt & in cœlo.*

*Tertia ratio, ob quam Virgo Deipara singulariter vocetur Civitas Dei, sive Civitas Regis Magni, est, quia semper illam Rex ille Magnus ab omni incursu hostis specialissime protegit, ut æternam Civitas hæc agnosceretur sua, quæ nunquam fuisset aliena. Quapropter de ea rectissime dicimus illud: Non ingredietur urbem hanc, nec mittet in eam sagittam, nec occupabit eam clypeus, nec circumdabit eam munitione. Protegamusque urbem hanc, & servabo eam propter me, & propter David servum meum. Hoc equidem de Sennacheribus dicitur, qui cum confusione coactus est redire per eandem viam, qua venerat, quasi cūculo injecto in naves & frans*

servari à peccato originali, varias passim reperies apud Doctores & Concionatores de hac re ex professo & fuse tractantes, ideo hic superfluo eis referendis, sicut & auctoritatibus SS. Patrum. Hoc solum dico cum S. Anselmo: *Decuit Virginem, qua Deum erat paritura, ea puritate tenere, qua sub Deo major magis intelligi.* Cum ergo potuerit Dominus hanc puritatem Conceptionis Matrì impertiri, decuit id fieri, & factum fuisse pie asseriri. Ab ipsa ergo Conceptione in benedictionibus dulcedinis est praeventa ab illo, qui eam potuit praeveneri, & à damnationis alienae chyrographo libera reddita est, quia partura erat illum, qui illud chyrographum deleturus erat affigens illud Cruci. Quapropter S. Damascenus, sic de ejus Conceptione loquitur: *Natura gratiam aude Naturae revertere causa non est, sed tantisper expectavit, donec gratia fructum suum prodaxisset.* Et S. Cyprian. *Non sustinebat iustitia, ut illud, quae electionis communibus laeseretur iniuria, quoniam plurimum à ceteris differens, natura communicabat, non culpa.*

ORAT. I.  
de Nativ.  
Virg.  
PARS II.  
Defun-  
damento  
Civitate  
hujus in  
Concep.  
B. M. V.  
Psal. 86.

Isai. 2.

Gaudium ex  
Concep.  
B. M. V.

universo mundo; ex te enim ortus est Sol justitiae Christus Deus noster, qui solvens malicionem dedit benedictionem, & confundens mortem donavit nobis vitam sempiternam. Immo non solum terra, sed & caelum exultasse coelestem est in Deiparae Conceptione. An non enim gaudio perfusi sunt Angelorum chori, dum Reginae suae Conceptionem agnovissent, & Regis sui novi in futurum adventum praesenserunt? Certè si de Patre aeterno testatur Apostolus, quod cum introduceret *Primo genitum in orbem terrarum*, dixerit: *Et adorant eum omnes Angeli ejus.* Conformiter possumus dicere, cum introduxit in orbem terrarum eam quae hunc Primo genitum suum debebat utero concipere, cum integritate parere, cum amore singulari educare, voluisse ut omnes Angeli eam venerarentur, tamquam caelorum Reginam ab aeterno praedestinatam. Egredimini ergo filii Sion, electi Dei Angeli, & videte ac veneramini Reginam vestram in diademate carnis purissimae, quo coronavit eam mater sua Anna, & in diademate gratiarum speciosissimo & fulgidissimo, quo coronavit eam Pater aeternus, & Filius Dei, ac Spiritus S. quandoquidem electa sit ut specialis Filia Patris, ut specialis Mater Filii, ut specialis Sponsa & Thalamus Spiritus S. Egredimini & videte in terris eam, quae coram vobis postmodum gloriae diademate in caelis coronanda est, per quam & instauranda sunt civitatis vestrae ruinae.

Heb. 1.

Heb. 11.

Gen. 49.

1 Par. 29

Etiã inferis lætitia fuit & exaltatio in hujus Reginae Conceptione. Ibidem radium specialis lætitiæ perceperunt antiqui illi Patres, qui *juxta fidem defuncti sunt non accepta reprobatione* hæc est enim, per quam promissio adimpleri debet, & illi, cui *Promissus* & *Missus* nomen est, per eam prope diem venturus erat. Qui dictus erat, *Desiderium cultuum aeternorum* (hoc est Patriarcharum & Prophetarum, qui tamquam colles & montes in populo excelluerunt) in hac electa Civitate primam habitationem figurare debet, & ideo dum illi preparabatur hæc habitatio, tamquam Regi Magno & Liberatori suo, non potuerunt non exultare, & oraculorum ac prophetiarum, sive figurarum prædictentium adimpletionem cum lætitia considerare.

Quidni igitur exultaret terra & caeli, homines & Angeli, in hac fundatione Civitatis sanctæ, in hac Conceptione Virginis Deiparae, quandoquidem cenitur hic *Opus grande!* Neque enim *homini habitatio preparatur, sed Deo*, ut de Templo Domini dicebatur. Vnicuique debetur habitatio statui suo congrua, & juxta qualitatem inhabitantis preparatur & adornatur. Sic Pastori ovium vel caprarum sufficit tugurium ex arbutis & ramis contextum, sic Agricola domus lutea; Civis urbanus meliorem sibi preparat & adaptat; Mercator vilem amplam. Nobilis splendidam, Princeps & Rex palatium sibi adornari jubet instructissimum rebus omnibus. Quid ita? Quia hoc videtur

detur eorum dignitas exposcere. Sed qualem ergo habitationem decebit adornari pro divina Majestatis domicilio? Et quis poterit sufficienter pro dignitate providere, nisi ipse qui suam pernoctavit dignitatem? *Opus ergo grande est MARIA, quia nona homini, sed Deo habitatio preparatur in ea.*

*Opus grande, quia in illa agnoscitur debet super omnia opera Dei majestas & potentia. Opus grande, quia in illa magis est laudandus & glorificandus, quam in rerum omnium creatione, caeli, elementorum, Angelorum, hominum. Opus grande, quia in ea debet Dominus opus tale facere, ad quod obstupescant caeli & terra, homines & Angeli.*

*Opus grande, quia ipse de se spiritu divino propheta: Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes quia feci mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius. Opus grande, quod omnes concernit generationes, ad omnium salutem ordinatum, per quod divina cluxit misericordia ad progeniem in progenies. Opus grande, ad quod Patris potentiam, Filii sapientiam, Spiritus Sanctus suam contribuit bonitatem, ut perfecte fabricaretur.*

*M. P. est opus grande.*

1.

2.

3.

4.

5.

*Em. 1.*

3. Reg. 10.

*Thomas Salmonis B. Virgo.*

*Mal. 47.*

Quod si de Throno Salomonis pronuncietur: *Non est factus tale opus in omnibus regnis, quid dicemus de Deipara Maria veri Salomonis vero Throno? Non est factum tale opus in terra, aut in caelis. Non est inventa talis creatura, tot & tantis donis adornata, quando quidem in eam effudit Deus copiosissime divitias potentiae & gratiae suae. Nam ut dictum est, in sua Conceptione & prima sanctificatione, ita donis gratiae excelluit, ut omnem altitudinem Sanctorum superaret. Quicquid eminentis fuit in Patriarchis, in Prophetis, in Apostolis, in Martyribus & Confessoribus, in Virginitibus & omnibus Electis, immo & in Angelis spiritibusque beatis, eminentiori & perfectiori ratione in hac Virgine: tanquam in speciali Dei opere reposita est. In ea fides Patriarcharum, spes Prophetarum, charitas Apostolorum, sapientia Doctorum, innocencia Confessorum, puritas Virginum, perfectio Angelorum, lumen Cherubinorum, ardor Seraphinorum locum habere excellenter, quia *Opus grande, erat, in quo non homini preparabatur habitatio, sed Deo, ab ipso Deo. Fundavit enim eam Altissimus ipse, nec eam praeter eum alius poterat dignè fundare, quam is qui post foundationem volebat ex ea nasci, & hoc admirabile, & antea inauditum Aenigma Orbi proponere: Quis fundavit eam, natus est in ea. Quomodo fundavit, si natus est in ea? Quomodo natus est in ea, si fundavit eam? Aenigma erat factissimum & secretissimum, donec eventus id declaravit, & ipsamet Sapientia nos ore proprio id edocuit. Ergo haec omnia considerantes in die Conceptionis Deiparae Mariae, merito illud proponimus & repetimus: Fundatur exultatione in terra Civitas Regis Magni. Et iterum: Magnus Dominus & laudabilis nimis in Civitate Dei nostri, in monte sancto eius.**

**D**enique dicamus fundari exultatione una, veritate terrae Civitatem hanc Regis Magni, quia omnes nationes, populi, linguae, omnes cuiuslibet conditionis, quamlibet barbari, quamlibet antea ignoti, ad eam refugium habere poterunt, & benignè ac securè suscipientur. Omnes quolibet aere gravati, quibuslibet cooperiti flagitiis, quamlibet desperati, & vindictibus flammis proximi, etiam si totam in sceleribus vitam consumperint, rei gehennae millies & damnationis aeternae: Si relinquere peccata voluerint, & ad vitam respirare, vinctulae occasionum quibus interiti sunt dissolvere, pie & misericorditer recipiantur a **MARIA**, exolvanturque ab omni culpa & poena, ab omni debito & damnationis chyrographo: nec eis in malum poterit quippiam prevalere, subeque *Salvaguardia & protectione*; quia *Urbs est refugii*, Urbs securitatis omnibus sperantibus in se & recurrentibus ad se animo pio & contrito. Quis enim ab ea unquam rejectus fuit, licet Deum abjurasset, licet proprio sanguine obfigurando chyrographum, demoni se obstrinxisset & tradidisset?

*PARS III. De M. P. Civitate refugii pro peccatoribus.*

*S. Mariae Urbs refugii.*

*Exemplum Theophili.*

Notum est de *Theophilo* Archidiacono in oppido Ciliciae *Adana*, qui ab amulis accusatus, & de officio oeconomiae in eadem Ecclesia dejectus, conpiteris devenit, ut hortatore quodam Iudaeo Mago, Christum Dei Filium & Mariam Matrem eius abnegaret, dataque syngrapha, totum se Sarracenis visibiliter sibi apparentis imperio manciparet, ut iterum per eum officio restitueretur. Quod factum est. At postmodum miser tanti criminis conscius, totus animo perturbatus, nullo loco quietus consistebat, dum cogitaret se mancipium daemones abjurato Deo. Quid ergo faceret? Tandem ad Sanctissimam Dei Matrem sibi confugiendum duxit, ac Templum eius suum petiit, nocte dieque cum jejuniis supplicationes cordis contriti offerens. Audi eius orationem ad Deiparam: *Dominam meam benedictam, defensionem generis humani, portum & protecho coram qui ad te confugimus, feso quod Theophilus gravissimè te offenderim, & ex te natum Deum non ad B. Virginitatem, nec dignus sum consequi misericordiam, aut exasperare, iniquitatem. Interim rogo tota cordis mei contritione, & animi humillima confessione, offer me Christo, qui natus est ex te sancta & in te non desiderata Dei Parente, & ne abominer me infideli, nec despicias preces peccatoris corrupti a maligno hoste. Percutere, solo adhaerere, templum Virginis lachrymis rigare, in jejuniis orare, & in Virginis imagine, quae ibi veneratione habebat, oculos madentes erigens, iterum dicebat: Te habeo post Deum protectionem & defensionem. Dominam meam benedictam, ad tuum intuitum auxilium & gubernationem, non desperabo, & non faciam irrita, quae tibi pollicetur sis. Quo speravi in te, Domina mea benedicta, & pudore estotus est, aut derelictus rogans opem tuam? Quid tandem? Theophilus quadraginta dies in templo Virginis perdu-*

perduras, & orandi ac plorandi finem nullum faciens, opitulante Virgine syngrapham Diabolo traditam, qua Christianissimum abjuraverat, recepit, & in gratiam Dei rediit, dignosque poenitentiae fructus egit; ita ut publice per Episcopum reconciliatus viram sanctam egerit, & Sanctorum Catalogo sit adscriptus *quarto Februarii*. Tantum valuit Maria Deiparæ intercessio, tantum obtinere potuit firma cum fiducia refugium ad hanc Civitatem Dei, Civitatem Regis Magni, ubi post lachrymas exultatio infunditur, quantumlibet obscuro peccatori.

Quapropter de illarede dicimus, verum esse illud à Plalte pronuntiatum: *Gloriosa dicta sunt de te, Civitas Dei! Ibi alienigena, & Tyrus, & populus Aethiopum, hi fuerunt illi.* Qui sunt alienigena, nisi peccatores à Deo alieni, quasi ab eo non sint geniti, sed spiritui rami generationis impie, cuius Pater diabolus est? *Vos ex Patre Diabolo estis*; non estis filii Abraham, filii Dei; sed alienigenae de generatione adultera, dicebat quibusdam Dominus, qui fidem & devotionem Abraham non imitabantur, sed impietatem Satanae, invidia occaecante sectabantur. Quid est Tyrus nisi angustia? Hoc enim significat etymologicè. Quid populus Aethiopum, nisi populus peccatis denigratus & deturpatus? Quocirca dicebat Dominus: *Numquid filii Aethiopum estis vos omnes mihi filii Israël?* Quasi dicat: non vos jam agnosco ut filios Abraham, aut Isaac, aut Jacob; tanta enim sunt vestra flagitia, ut potius vos filios Aethiopum dicendos arbitrer, quia totaliter vitis estis sordidati & denigrati. Hi interim omnes, sive alienigenae dicantur, sive filii Tyri & angustiae, sive de populo Aethiopum denigrato, si refugium habeant ad hanc Civitatem Dei recipiuntur benigne, & sunt ibi de populo & Filiis Dei; omnisque angustia tollitur de corde, omnis nigredo peccati de facie, deiebanaturque cum exultatione. *Sicut latantium omnium habitatio est in te, & Civitas Dei!* Sancta Dei Genetrix filios semper novos, novum populum Deo gignit novo cum gaudio. Propterea etiam introducit, dicens: *Memor ero Rahab & Babylonis, scientium me.* Nonne Babylon confusionem significat? Nonne Rahab meretrice erat? Ergo nec obliviscitur MARIA nec delpicit confusionis filias, ne quidem illas quae obscuro meretricio quantum fecerunt, & diu in statu confusibili & impuro permanserunt, si tandem se & Virginis benignitatem agnoscentes, ad illam confugium habuerint, tamquam ad Civitatem in qua tollitur omnis impuritas, omnis confusio praeterita, redditurque vera cum puritate laetitia. Haec nempe est gloria Virginis nostrae, cuius in Conceptione fundamenta jaciuntur *cum exultatione introiit in terram*, tamquam Civitatis Sanctae, in qua Deus foedus vult inire cum omni peccatore & asylum praebere omni animae accedenti, quantumlibet impurae. Quod quidem semper factum esse,

in mille exemplis possemus demonstrare. Unicum hic repetamus. S. Mariae Aegyptiaca.

Haec Maria Aegyptiaca multis annis fuerat Vergeris victimam, libidini se foeda prostituens. Occasione vero concursus ad festum Exaltationis S. Crucis in Jerusalem venit cum ceteris, non tam pietatis gratia, quam ad illaqueandum animas. Ardivinitus ab ingressu templi ter quaterve, repulsam, passa est. Tandem divinam hic manum ipsa agnoscebat, coepit prioris vitae turpitudinem deplorare, & ad Deiparæ imaginem, quae januae templi supereminet, cum fletu sese convertere, & dicere: *O Domina, qua Deum verum genuisti virgo, & propter hoc ipse factus est homo, ut peccatores ad poenitentiam vocaret, auxiliare mihi jam auxilium non habenti, ut passim crucem, in qua passus est pro salute nostra, conspiciam.* Adiecit deinde promissionem, se posthac omnibus mundi illecebris renunciaturam, si voto potiretur. Virginis igitur ope ingressa, statim omnes voluptates repudians in vitam eremum contendit, ubi vitae prioris maculas poenitentia expiarct. Semper vero se Mariam commendavit, ut ad votum explendum sic cultos foret & propicia. Mox enim à conversione dixit: *O Domina, quo me placueris ducis, esto mihi saluta maestra, viam qua ad poenitentiam ducit, indica; ne me derelinquas, sub tuum enim praesidium confugio.* Sic quadraginta septem annos complevit in deserto, & poenitentiae admirabilis Orbis speculum & exemplum sese exhibuit.

Quintid quod die Virgine Deiparâ nos tutante, liberi sumus à daemonis vario incurfu & tentatione. Ideo Civitas haec Regis Magni rectè vocatur, *Latera Aquilonis*. Quia ipsa est quasi murus contra quidam oppositus Aquiloni, à quo panitur omne Tentatio malum, hoc est flatibus immundorum spirituum, sive tentationibus & suggestionibus hostium spiritualium. Unde notatu dignum est, quod magni vir nominis & Theologus Avila cap. 4. tract. *Andispha*, dicit se specialiter advertisse, scilicet contra tentationes carnales multis profuisse aliquid ex pietate recitare in memoriam & honorem puritatis, qua Virgo concepta fuit sine peccato, & puritatis virginalis, cum qua Filium Dei concepit. Hoc certissimum est, semper Virginis praesidium pie eam colentibus fuisse munimen contra tentationes gravissimas securum. De quo specialiter egi in Horto Pastorum tract. 3. lect. 10. Remedio 2. contra tentationes.

Tu igitur, o Virgo beatissima, es *Civitas Magni Regis*, & simul *Vrbs fortitudinis nostrae*, qua clusio Saluator tamquam *Murus & Antemurale* tutatus est ab omni peccato & incurfu maligno, jam à Conceptione, ut nobis quoque tutamentum fores & munimè, *Murus & Antemurale* fortissimum, quasi à *latere Aquilonis*, quo ab omni tam hostium quam ventorum & flatuum malignorum impetu & irruptione libeti cilemus. Rogamus ergo Te, o

Virgo purissima, per benedictam Conceptionem tuam, per primam animæ tuæ benedictæ sanctificationem, per primordia vitæ felicissimæ in matris tuæ benedictæ Annæ utero, ut nobis impetrare digneris veram gratiæ vitam, verâ animæ sanctificationem, veram conscientie lætitiâ. Fac ut semper sancta desideria concipientes, & per Te ea ad effectum deducentes, tandem pertingamus ad æternam illam & beatissimam Civitatem, ubi nullus amplius timor, nullus dolor, nullæ iniustitiæ, nullus hostis, nulla tenebræ; sed lætitiâ perfecta, exultatio purissima, lux indeficiens, pax consummata, visio & fructus tecum & cum Filio tuo gloriosissima per infinita sæculorum sæcula.

evocanda. Quapropter Beda, hic putat insinuari Ecclesiam Christi, etiam de ultimis finibus congregandam. Sicut enim Matthei 12. dicitur Regina Saba, Regina Aethiopiæ, & finibus terræ venisse, ut auderet sapientiam Salomonis; sic & Ecclesia non solum ab Aethiopia, sed & à quatuor ventis congreganda est, non tantum ut audiat sapientiam illius qui plusquam Salomon est, sed etiam ut illi sedere conjugali desponetur.

Dicamus secundò, per mulierem fortem etiam intelligi MARIAM Virginem, Virginem omnium ac mulierum Principem ac Reginam fortissimam; quæ fortitudine suâ caput serpentis illius contrivit, cui dictum erat: *inimicitias ponam inter te & mulierem, inter semen tuum & semen illius; ipsa conteret caput tuum.* Hæc certe mulier non solum fortis est & heroica, sed & omne superat pretium in re lapides pretiosos, quia omnes non solum homines, sed & Angelos longè pretio excellit. Audi Sancti Bern. *Quam altam Salomon requirebat, cum dicit: Mulierem fortem quis inveniet? Non veras per Sapientiam huius sexus infirmitatem fragile corpus, lubricam mentem; quia tamen Deum legerat promississe, ut qui vicerat per feminam, vinceretur per ipsam admirans: dicebat: Mulierem fortem quis inveniet? quod est dicitur. Si ita de manu famina pendet omnium salutem, & innocentiam resistit, & de hoste victoria, necesse est omnino ut fortis providatur ad tantum opus idonea. Sed quis eam inveniet? At ne hoc quis fruisse putes desperando, subdisprobando; Proci & de ultimis finibus pretium ejus. Hoc est; non vult non parvum, non modicum, non denique de terra, sed de celo proxima terræ pretium huius fortis mulieris, sed à summo celo egresso ejus est.*

2. Mulier fortis est B. Maria.  
Ser. 2. s. ad di. obit: Mulierem fortem quis inveniet? No veras per Miss.  
De quibus finibus pretium B. V. M.

Lect. 5. bipartit.

PRO. FESTO S. LUCIÆ.

Mulierem fortem quis inveniet. Prov. 31.

PARS I. Quænam dicatur mulier fortis apud sapientem. 1. Mulier fortis est Ecclesia.

Quænam sit mulier illa fortis, de qua Salomon dicitur, varie disputant Interpretes, & SS. Patres. Ex quibus pauca hic delibanda sunt.

Serm. 217. de Temp.

Primo ergo dicamus, in sensu allegorico esse Ecclesiam, quæ Christi, veri Salomonis Uxor est, & Mater omnium Fidelium. Audi S. Augustinum: *Mulierem fortem quis inveniet? Quod dixit, quis inveniet, difficultatem invenienti, non impossibilitatem vult intelligi. Mulier ista fortis Ecclesia est: Quomodo nō est fortis, quæ ab initio mundi tanta tribulationibus fatigatur, & tamen non vincitur. Mulierem fortem quis inveniet? Quis alius nisi Christus? Non autem eam fortem invenit, sed inveniendo, firmam fecit.* Hæc S. Augustinus. Cui conformiter loquitur S. Epiphanius in Ancorato suo, sic alloquens Christianos: *O vos Orthodoxi, & Ecclesia Filii, veritate filii, sapientia & fortissima mulieris illius filii, cuius gloria est apud Salomonem dicentem: Mulierem fortem quis inveniet? velut ara sit, immo potius una. Fortem mulierem intelligit Ecclesiam Dei, vestram Matrem, quia nihil fortius est, ut quæ moritur per singulas excitationes persecutiones pronominat viri sui. Certe nihil ipsa fortis est, ejus pigriora in Passione defecissent, inquit S. Ambrosius.*

Quo de ultimis finibus pretium Ecclesiæ.

Dicitur autem: *De ultimis finibus pretium ejus.* Hoc est, Pretium eius tantum est, ut cum pretiosis gemmis & margaritis, quæ ex ultimis mundi partibus adducuntur, comparari possit, immo pretium earum superet: ita ut nihil ita pretiosum in finibus terræ reperiri valeat, quod non ipsa excedat pretio suo, & æstimatione, ac valore. Hinc Hebræi legunt: *Longinquum ab unioibus pretium ejus* sive longe superat pretium Unioinum & Gemmarum. Conformiter legunt LXX. *Pretiosior lapidebus pretiosis est, quæ talis est.* Quamlectionem sequitur S. Aug. ser. 218. de temp. Alii sic exponunt, ut veli dicere Sapientem, hanc mulierem fortem: deo esse rarâ & pretiosam, ut in ultimis finibus terræ inquirenda sit, & inde

Tertio dicamus, per mulierem fortem aptè intelligi omnem mulierem heroicam, strenuam, industriam, prudentem, piâ, omnique perfectione virtutis cumularam. Solent enim mulieres esse pusillanimes & timide, nec adnatam sibi habere magnanimitatem; unde mulier, secundum Grammaticos dicta est, quasi *Mollis ac.* Quapropter illa quæ muliebrem superat infirmitatem ( hoc est, mollem; & imbecillam naturam) conditione suâ superior existens, mulier fortis appellatur, mulierque virtutis. Hæc in operando solet esse strenua, in patiendo magnanima, in regendo discreta, in negotiando industriâ, in providendo sollicita, in omnibus agendis prudens & sedula. Atque sicut circa familiaris est laboriosa, ita erga Deum & virtutis studium constantè est pia: quod utrumque non parum est difficile copulare, quia pietas requirit quietem & otium, sedulitas sollicitudinem & negotium.

Ergo cum pauca tales reperiantur mulieres, Multo merito dicit Sapientis: *Mulierem fortem quis inveniet? Proci & de ultimis finibus pretium ejus.* Quasi cum dicat: Si talem in uxorem comparare possis, qui pauca ad conjugium adspiras, nullis parcas expensis, quia omne pretium superat, & licet sine omni dote foret, non

3. Mulier fortis est: omnia virtutibus cumulata.